

Wat gebeurt er als uw dierbare niet beter wordt van het coronavirus?

Iemand die ziek wordt door het coronavirus kan meestal nog helemaal beter worden. De meesten worden dat gelukkig ook. Kinderen hebben er zelfs weinig last van. Velen kunnen er echter ernstig ziek van worden. Zelfs zo ziek dat ze eraan overlijden. Hoe gaat de ziekte dan? Hier staat informatie voor mensen die betrokken zijn in deze onzekere situatie.

Hoe verloopt Corona als iemand eraan gaat overlijden

In dat geval kan iemand zich benauwd en moe voelen, zodanig dat iemand tot niks meer in staat is. Zelfs gewoon ademen kan een enorme inspanning kosten. Corona is dus een naar verhaal. Van niks ervan merken tot helemaal niks meer kunnen en doodgaan. Dat iemand niet meer beter wordt van het coronavirus betekent echter niet dat we helemaal niks meer voor hem of haar kunnen doen. We gaan ervoor zorgen dat men zo min mogelijk klachten ervaart.

Uw dierbare kan zich verdrietig en boos voelen om het afscheid dat opeens dichtbij komt. Dat komt wellicht veel sneller dan verwacht...

Morfine

Een overlijden brengt veel met zich mee waar niemand helemaal op voorbereid is. Bovendien lopen praktische zaken vaak dwars door alle gevoelens heen. Soms is onduidelijk wat men precies kan verwachten. De arts zorgt ervoor dat uw dierbare zo min mogelijk last heeft van benauwdheid. Een belangrijk medicijn dat kan helpen is morfine. Dit versnelt het overlijdensproces niet, maar het zal helpen om minder benauwdheid te ervaren. In Het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis vinden we het belangrijk dat iemand die gaat sterven, zo min mogelijk klachten ervaart. Bij tekenen van ernstig ongemak zoals aanhoudende benauwdheid, onrust of pijn, kan de arts besluiten om rustgevendende medicijnen te geven. Dit noemen we 'palliatieve sedatie'.

Palliatieve sedatie

Palliatieve sedatie betekent dat de arts met medicijnen het bewustzijn van uw dierbare verlaagt met als doel de klachten zoveel mogelijk te verlichten zodat hij of zij zo min mogelijk hoeft te lijden. Dit heet "sederen". Afhankelijk van de dosering en de lichamelijke en geestelijke conditie zal men wat slaperig worden of zelfs in een diepe slaap vallen waaruit men meestal niet meer vanzelf ontwaakt. Door de sedatie krijgt uw dierbare rust. Zowel lichamelijk als geestelijk. De sedatie heeft als doel dat uw dierbare in rust kan sterven.

Is palliatieve sedatie een soort euthanasie?

Nee. Palliatieve sedatie beëindigt het leven niet. Uw dierbare overlijdt aan de ziekte, niet door de medicijnen. Door palliatieve sedatie zal uw dierbare niet sneller sterven.

Wanneer past de arts continue sedatie toe?

Alleen in de stervensfase en wanneer alle andere behandelingen niet meer helpen om het lijden draaglijk te maken.

Wie beslist daarover?

Palliatieve sedatie is een medische handeling. De arts is daarom gebonden aan richtlijnen en moet zorgvuldig handelen. Dat betekent ook dat hij of zij goed moet bepalen wat het meest geschikte moment voor sedatie is, zodat deze het meest kans van slagen heeft. Het starten van palliatieve sedatie is een ingrijpende beslissing. Als de toestand van uw dierbare ineens verslechtert, moet de arts snel kunnen ingrijpen. Daarom bespreekt de arts dit bijna altijd van tevoren met uw dierbare, diens naasten en verpleegkundigen. Uw dierbare krijgt op deze manier de tijd om afscheid te nemen van zijn of haar naasten. Natuurlijk kan men ook afzien van palliatieve sedatie. Begrijpt u iets niet helemaal als naaste/betrokkene, of bent u ergens bang voor? Stel deze vragen gerust aan de arts. Deze kan het u uitleggen.

Wat gebeurt er precies?

De arts zoekt uit welk medicijn bij uw dierbare past en hoeveel men nodig heeft. Het is moeilijk te voorspellen hoe snel een middel werkt. Soms duurt het een tijd voordat uw dierbare geen last meer heeft van pijn of andere klachten. De benodigde medicijnen worden net onder de huid toegediend of in een bloedvat via een dun naaldje dat ook verbonden kan worden met een pompje, dat continu de juiste hoeveelheid van het medicijn regelt. De zorg rond het infuuspompje wordt uitgevoerd door de verpleegkundigen op de afdeling. De dosis en het soort medicijn wordt zo nodig aangepast.

Kan een patiënt vanzelf wakker worden uit palliatieve sedatie?

Soms lijkt uw dierbare wakker te worden uit de continue sedatie. Een beweging, of trekken met het gezicht betekent bijna nooit dat iemand weer wakker wordt. Mensen bewegen ook in hun normale slaap wel eens. Wanneer het bewustzijn van uw dierbare sterk is verlaagd met sedatie, lijdt hij of zij niet meer. Ook niet als er soms bewegingen zichtbaar zijn. Er bestaat een kleine kans dat uw dierbare toch weer wakker wordt. Dan is andere medicatie of een combinatie van medicatie nodig.

De stervensfase

Het leven loslaten

Sterven betekent het leven loslaten. Alles achterlaten wat je lief is. Dat is zowel voor degene die stervende is als voor de naasten een zware opgave. Ieder sterfbed kent een eigen tijd en heeft een eigen tempo. Soms lijkt de geest klaar, maar is het lichaam nog niet zover, soms is het andersom. Als het overlijden nadert, kan de stervende een soort verlichting ervaren en dit kan voelbaar zijn voor de omgeving: alsof de stervende dan loslaat en zich overgeeft.

U zult merken dat een stervensproces zowel moeilijke als mooie momenten met zich meebrengt: momenten van verdriet, angst, machteloosheid, boosheid, maar ook van dankbaarheid, berusting, liefde en hoop.

Vaak is een naaste de aangewezen persoon om de stervende bij te staan. Dat is geen gemakkelijke taak. U kunt ook de verpleegkundigen of de geestelijk verzorger van het ziekenhuis vragen om u hierbij te ondersteunen.

Waken - kostbare tijd

Als het sterven nabij is, kunt u over gaan tot waken. Dat betekent dat u dag en nacht bij uw geliefde aanwezig bent om bij het overlijden aanwezig te kunnen zijn. Bij corona kan de stervensfase heel snel gaan, zodat het overlijden misschien sneller dan gedacht komt. Bespreek uw wens tot waken met de verpleegkundige.

Wie waakt en wacht hoeft niet voortdurend te praten. Gewoon bij elkaar zijn kan veel rust en troost geven. Zorg voor een sfeer van vertrouwen, bijvoorbeeld door het branden van (elektrische) kaarsen, neerzetten van afbeeldingen of een mooie bloem, het dempen van licht, door te bidden, te luisteren naar muziek of iets voor te lezen. Muziek, die zachtjes aangezet kan worden en ook weer uit, kan de stilte vrediger maken. Waken kan een tijd zijn voor het ophalen van herinneringen en het vertellen van anekdotes uit betere tijden. Wees niet teleurgesteld wanneer u weinig reactie krijgt. Mensen zijn meestal te zwak om te kunnen reageren, maar zij horen en waarderen uw inspanning zeker wel. Op deze manier kan waken een heel waardevolle periode zijn.

Wat kunt u als naaste doen?

Het kan fijn zijn om in kleine dingen deel te hebben aan de zorg: het kussen goed leggen, de mondverzorging, het haar voorzichtig kammen, een lekker geurtje, helpen bij het wassen. Bespreek uw wensen gerust met de verpleegkundige. Misschien vindt u het prettig herinneringen te verzamelen, bijvoorbeeld het afknippen van een haarlokje of het fotograferen van de handen.

Een houding van rust en vertrouwen is belangrijk. Het helpt uw dierbare als deze het gevoel heeft dat het leven losgelaten mag worden. Als u merkt dat er nog zaken zijn die uw dierbare zodanig bezighouden dat ze het stervensproces bemoeilijken, ga dan met elkaar na of u hierop ingaat. U kunt daarbij ook denken aan het inschakelen van een geestelijk verzorger of iemand anders met ervaring en deskundigheid op psychosociaal gebied.

Waar heeft u steun en houvast aan? Wat kan u helpen?

Het kan uw levensbeschouwing of geloofsovertuiging zijn, waar u houvast aan heeft. Ook kunt u in die periode zin ontleen aan geliefden om u heen, muziek, literatuur of natuur. Iedereen heeft zijn of haar eigen manier om hiermee om te gaan. Alle manieren zijn goed. Het kan zitten in kleine dingen, korte momentjes of een gevoel van samenzijn. De geestelijk verzorging wil u graag een luisterend oor bieden en u, waar nodig, ondersteunen en begeleiden. Een gesprek met hen is vertrouwelijk. U kunt bij de verpleegkundige aangeven dat u daar behoefte aan heeft. Uw eigen predikant of pastor is ook van harte welkom. Er is een stiltecentrum aanwezig op de begane grond van ons ziekenhuis. Hier kunnen uw geliefden tot rust komen, bidden of hun gedachten en gevoelens delen.

De stervensfase

Aan het einde van het leven vinden lichamelijke en geestelijke veranderingen plaats die wijzen op het naderend sterven. Niet alle veranderingen die in deze informatie genoemd worden, zien we bij iedere stervende en ook niet in dezelfde mate. Ook de volgorde waarin ze optreden verschilt van persoon tot persoon: ieder mens en ieder sterfbed is uniek.

Minder behoefte aan eten en drinken

Mensen die sterven, hebben vaak weinig of geen behoefte meer aan vocht en voeding. Het lichaam vraagt er niet meer om. Het heeft geen zin meer om via een infuus vocht toe te dienen of voeding via een sonde. Het gewicht kan snel afnemen. Het lichaam verandert: de wangen vallen in, de neus wordt spits en de ogen komen dieper in hun kassen te liggen. Vochttekort leidt normaal gesproken tot dorst, maar in de stervensfase treedt dit dorstgevoel niet of nauwelijks op. De lippen en de mond worden droog. De verpleegkundige verzorgt de mond en houdt deze vochtig.

Hoe minder iemand drinkt, hoe minder hij plast. De sluitspieren van de blaas werken vaak minder goed en er kan sprake zijn van urineverlies of aandrang tot urineren. In dat geval kunnen maatregelen worden genomen om het ongemak te beperken, door middel van incontinentiemateriaal of een blaaskatheter.

Veranderingen in de ademhaling

Bij mensen die gaan sterven, is een stokkende en onregelmatige ademhaling meestal een teken dat de dood snel dichterbij komt. De ademhaling valt dan regelmatig stil om daarna met een diepe zucht weer op gang te komen. De tijd tussen de ademteugen wordt langer en langer, soms wel tot een halve minuut. Dit wordt door de stervende zelf vaak niet als benauwdheid ervaren. Het gezicht ziet er ook bij deze stokkende ademhaling vaak heel rustig uit. Alleen als er tekenen van ernstig ongemak zijn, besluiten artsen om extra rustgevendende medicijnen toe te dienen. Doordat de normale hoest- en slikprikkels verdwijnen, kan slijm zich ophopen in de keelholte of de luchtpijp. Dat kan leiden tot een reutelend geluid bij het ademen. Omstanders denken soms dat de stervende dan ernstig benauwd is of zelfs dreigt te stikken, maar het is iets waar uw dierbare zelf geen last van heeft. De fase van onregelmatige ademhaling en reutelen wordt gevolgd door steeds langere adempauzes, oppervlakkiger ademhaling en ten slotte de laatste adem, in veel gevallen niet meer dan een zuchtje na een (heel) lange stilte. In situaties waarbij mensen door het coronavirus sterven, kan het zijn dat bovenstaand proces sneller gaat. Dit hoeft echter niet altijd het geval te zijn. De arts houdt de situatie nauwlettend in de gaten en zal tijdig de medicijnen geven die op dat moment nodig zijn.

De bloedsomloop neemt af

Het lichaam houdt zo lang mogelijk de doorbloeding van hart en longen in stand. Het bloed trekt zich meer en meer terug naar de borst- en buikholte. Hierdoor kunnen handen, armen, voeten, benen en neus koud aanvoelen. Op de benen kunnen paarsblauwe vlekken ontstaan. De gelaatskleur wordt grijs en bij de laatste ademtocht trekt de kleur helemaal uit het gezicht weg ('doodsbleek'). Vaak trekt dit een paar uur na het overlijden weer wat bij. Daardoor lijkt iemand weer meer op zichzelf.

Minder contact – verandering in bewustzijn

In de stervensfase zijn de periodes van wakker zijn steeds korter. De stervende lijkt zich steeds meer terug te trekken en is steeds moeilijker te bereiken. Vaak begrijpt de stervende niet meer alles wat wordt gezegd. Toch hoort hij of zij waarschijnlijk wel alles en blijft tot het laatst gevoelig voor geluid. Rust rondom de stervende is belangrijk. Zorg dat er niet te veel mensen tegelijk rond het bed aanwezig zijn en vermijd harde stemmen of geluiden. Zachtjes praten heeft vaak een rustgevende werking. Aanraking kan rustgevend zijn, maar dit verschilt per persoon en per moment. In de periode voor het overlijden daalt het bewustzijn steeds verder. In de laatste uren glijdt iemand hierdoor meestal weg in een diepe slaaptoestand of coma.

Onrust en verwardheid

Het kan voorkomen dat door een gedaald bewustzijn iemands gedrag verandert. De stervende kijkt dan anders uit zijn ogen en kan een onrustige en verwarde indruk maken. Dit wordt een delier genoemd. Het lijkt alsof iemand van alles beleeft of ziet, maar wat precies is niet duidelijk. Dit komt nogal eens voor in de laatste levensdagen en vooral in de laatste uren. Vaak maakt de stervende kleine (hand)bewegingen, alsof men iets wil plukken of aanwijzen. U kunt steun bieden door rustig aanwezig te zijn en door eventuele waandenkbeelden of hallucinaties niet tegen te spreken, maar ook door niet erin mee te gaan. Als er tekenen van ernstig (geestelijk) ongemak zijn, kan de arts besluiten om rustgevende medicijnen toe te dienen. Een andere (aanvullende) mogelijkheid is dat u er voor kunt kiezen om de geestelijk verzorger te vragen.

Na het overlijden

Als uw dierbare is overleden, kunt u op de kamer op een voor u goede manier afscheid nemen. Daarna wordt uw dierbare naar het mortuarium gebracht. U kunt daarna zelf contact opnemen met de uitvaartverzorger van uw keuze.

Team palliatieve zorg

In Het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis is een team palliatieve zorg aanwezig. Dit team kan advies geven aan de arts en/of verpleegkundige over lichamelijke, psychische, sociale of spirituele problemen in de palliatieve fase en stervensfase.

Meer informatie

Heeft u vragen of wilt u meer informatie? Kijk dan in uw persoonlijk PatiëntenPortaal, op onze website of vraag het aan uw zorgverlener via de BeterDichtbij app of telefonisch.

PatiëntenPortaal

Op ons PatiëntenPortaal mijn.vanweelbethesda.nl kunt u terecht voor veilige toegang tot uw medisch dossier, persoonlijke gegevens, het maken en inzien van afspraken en voorlichting over uw aandoening en/of behandeling. Het portaal is toegankelijk met behulp van uw DigiD.

BeterDichtbij app

Met de gratis BeterDichtbij app heeft u eenvoudig en veilig contact met uw eigen arts of andere zorgverlener. Wanneer uw e-mailadres en uw mobiele telefoonnummer correct geregistreerd zijn in ons systeem, ontvangt u na het maken van uw eerste afspraak een uitnodiging voor deze app.

Hulp nodig bij het PatiëntenPortaal of BeterDichtbij?

Neem contact op met de Digihulp van CuraMare via digihulp@curamare.nl of 0187 89 10 10 (tijdens kantooruren).

Vergoeding van uw zorgkosten

Niet alle zorg in het ziekenhuis wordt vergoed door uw zorgverzekeraar. U betaalt ook altijd de hoogte van uw eigen risico. Vraag vooraf bij uw zorgverzekeraar of uw behandeling in ons ziekenhuis vergoed wordt.

Het Van Weel-Bethesda Ziekenhuis is
onderdeel van:

CURAMARE

Ouderenzorg - Thuiszorg - Ziekenhuiszorg